

PEDAGOGIK AKMEOLOGIYA

xalqaro ilmiy-metodik jurnal

2(2)
2022

MUNDARIJA

PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA	6
Омилхон ИСМАЙЛОВ, Александр ПОЛОННИКОВ, Мухиддин БАФАЕВ. Инновационно-ориентированное педагогическое образование Республики Узбекистан: стратегия и тактика развития	6
Shaxlo NURULLAYEVA. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy moslashtirish mexanizmlari.....	12
Nargiza DILOVA, Kimyoxon RAJABOVA. O'zbekiston ta'limining jahon ta'limi bilan integratsiyalashuvida xalqaro baholash dasturlarini qo'llashning ahamiyati	19
Jetkerbay OTEPBERGENOV. Talabalarning murakkab o'quv materiallarini o'zlashtirishda chizmatasviriy modellardan foydalanish mahorati.....	22
Shabon FARMONOVA. Boshlang'ich sinflarda ta'lim mazminini yangilash va ona tili o'qitishni ijodiy tashkil etish	26
Ne'mat SEVINCHOV, Maftuna HALIMOVA. Pedagogik o'lchovlarning tarkibiy qismlari va ularga qo'yiladigan talablar.....	32
Умида МУПТАЗАЕВА. Особенности развития учебно-исследовательских компетенций студентов высших образовательных учреждений в условиях кредитной системы.....	38
Ixtiyor XOLIQOV. Bo'lajak o'qituvchining asosiy kompetentligini rivojlantirish	43
Xasan SIDDIKOV. Oliy ta'limda tarbiyaviy jarayonlarni tashkil etishning innovatsion shakllari.....	46
Muattar ABDULLAXO'JAYEVA. Zamonaviy o'qituvchining pedagogik kompetentligini rivojlantirish.....	50
Perdexan SALIYEVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida uchraydigan ayrim muammolar va yechimlar	52
MAKTABGACHA VA BOSHLANG'ICH TA'LIM	55
Shuhrat NE'MATOV, Nargiza MIRYUSUPOVA. Malaka oshirish jarayonida maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining kvalitologik kompetentligini shakllantirish imkoniyatlari	60
Асрор ҚОСИМОВ. Бошланғич таълимда ўқувчиларнинг ижодий фаолиятини ташкил этиш – долзарб педагогик муаммо сифатида	62
Maftuna MAMEDOVA. Maktabgacha ta'lim tashkilotida bola shaxsining rivojlanishida tarbiyaning roli.....	67
Dildora OMONOVA. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining kompetentsiyasini shakllantirish va rivojlantirish metodik muammo sifatida.....	70
Manzura KASIMOVA. Maktabgacha ta'limda jonli va jonsiz tabiat bilan tajriba o'tkazishda laboratoriya xonalarini tashkil etish	74
Gulzoda ERGASHEVA. Steam ta'lim texnologiyasi asosida maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish imkoniyatlari.....	78
Азиза ХУСЕНОВА. Моделирование обучения родному языку путём проектирования образования	82
Шакаржон ҚЎЧҚОРОВА. Бошланғич синф ўқувчиларида таянч компетенцияларни шакллантириш долзарб методик муаммо сифатида	90
Дилшод ДАВРОНОВ. Бошланғич синф ўқиш дарсларида бадиий матн устида ишлашда адабий тушунчаларни шакллантиришнинг илмий-назарий асослари	95
Sobirjon ISMATOV. Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash orqali nutq o'stirish metodikasi	100
FILOLOGIYA VA TILLARNI O'QITISH	105
Qahramon TO'XSANOV. "Masnaviyi ma'naviy"ning o'zbek adabiyotiga ta'siri.....	105
Mexriniso ABUZALOVA, Shahnoza ISLOMOVA. Tibbiyot tili va tibbiy matnlarning psixolingvistik xususiyatlari	111
Илона ИСПАЙЛОВА. Эффективность обучения медицинскому английскому языку при формировании коммуникативных навыков посредством аутентичных фильмов.....	117
Intizor JUMANIYOZOVA. Abdulla Oripov she'riyatida falsafiy-intellektuallik va ekspressivlikning ifodalanishi.....	124
ANIQ VA TABIIY FANLAR	127
Mirzohid DAMINOV, Sabohat HALIMOVA. O'zbekiston, Rossiya Federatsiyasi va Qozog'iston umumiy o'rta ta'lim maktablari 7-sinf fizika darsliklarining qiyosiy tahlili	127

Shuhrat NE'MATOV

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor
va mutaxassislarini qayta tayyorlash va
ularning malakasini oshirish instituti,
pedagogika fanlari nomzodi, dotsent

Nargiza MIRYUSUPOVA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktor
va mutaxassislarini qayta tayyorlash va
ularning malakasini oshirish instituti tayanch
doktoranti, nargiza.miryusupova.87@mail.ru

**MALAKA OSHIRISH JARAYONIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI
RAHBARLARINING KVALITOLOGIK KOMPETENTLIGINI SHAKLLANTIRISH
IMKONIYATLARI**

Mazkur maqolada ta'lim sifatini oshirish muhim omil bo'lgan metodik hujjatlarga muvofiq maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarlarining kvalitologik kompetentligini shakllantirish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: kvalitologik kompetentlik, malaka oshirish jarayoni, kattalar ta'limi.

В статье рассматриваются возможности формирования квалитологической компетентности руководителей дошкольных образовательных организации, которая является важным фактором повышения качества образования в соответствии с методическими документами.

Ключевые слова: квалитологическая компетентность, процесс повышение квалификации, образования для взрослых.

The article discusses opportunities for the formation of qualilogical competence of heads of preschool educational organizations, which is an important factor in improving the quality of education in accordance with the guidelines.

Keywords: qualilogical competence, process of professional development, adult education.

Maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kvalitologik kompetentligini shakllantirishda malaka oshirish tizimiga alohida ahamiyat beriladi, chunki bizning Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartini tahlil qilishimiz shuni ko'rsatdiki, unda sifatni boshqarish masalalari yetarli darajada o'z aksini topmagan.

Zamonaviy pedagogik adabiyotlarni tahlil qilar ekanmiz, maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kvalitologik kompetentligini shakllantirish muammosini ko'rib chiqadigan nashrlarning yo'qligini ta'kidladik.

Umumta'lim muassasalari rahbarlarining malakasini oshirish muammosiga bag'ishlangan ishlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, ularning ta'lim sifatini boshqarishga tayyorligini shakllantirish masalasi alohida o'rganilmagan.

Ilmiy izlanishlarimiz muammoning alohida ijtimoiy-pedagogik ahamiyati, bir tomondan, pedagogika fanida uning ishlab chiqilmaganligi, ikkinchi tomondan, ta'lim tizimida rahbar xodimlarning kasbiy kompetentligini shakllantirishni o'rgangan tadqiqotlar tahliliga murojaat qilishga undadi. Ushbu tahlil keyinchalik maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlarining kvalitologik kompetentligini shakllantirish strategiyasini ishlab chiqish uchun o'ta muhim bo'lgan kurs ta'limi nuqtayi nazaridan ta'lim muassasalari rahbarlarining kasbiy kompetentligini

oshirishning mohiyati va mexanizmlarini o'rganishga qaratilgan.

Malaka oshirish tizimining faoliyati doimiy ravishda takomillashtirilib, uning ishiga ta'lim muassasasiga ijtimoiy talablari, boshqaruv faoliyati masalalari bo'yicha ilmiy yutuqlar va ilg'or tajribalar aks ettirilgan tuzatishlar kiritilmoqda. Shu bilan birga, V.Y. Krichevskiy ko'rsatganidek, ta'lim muassasalari rahbarlarining kasbiy kompetentligini oshirishni tashkil etish bo'yicha ijobiy tajribaga qaramay, bu borada kamchiliklar mavjud: o'qitishning yakuniy bosqichining yo'qligi; ta'lim oluvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarining yetishmasligidir.

Ma'lumki, kattalar uchun ta'lim - bu murakkab jarayon bo'lib, unda rahbar o'qituvchi xodimlar uchun malaka oshirishni tashkil etishning maqsadi, vazifasi, mazmuni va shakllarini aniqlash talqinining xilma-xilligi va kengligini ko'rish mumkin.

Kattalar kasb ta'limi sohasidagi taniqli mutaxassis - E.P. Tonkonogayaning talqinida, XX asrning 90-yillarida rahbarlarning malakasini oshirishning asosiy maqsadi «rahbarning maktabni isloh qilish vazifalarini amalga oshirishga tayyorligi darajasi, uning shaxsi, faoliyati va doimiy ravishda o'sib boradigan ijtimoiy talablari o'rtasidagi mutanosiblikni, xalq ta'limi tizimidagi boshqaruv jarayonlarining asosini tashkil etuvchi zamonaviy ilmiy bilimlar darajasini aniqlash edi».

Uning asosiy vazifalarini aniqlash kurs ta'limi maqsadini amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga egadir.

E.P. Tonkonogaya keyinchalik olib borgan tadqiqotlarida u maktab rahbariga qo'yiladigan zamonaviy talablarni aniqlab, ushbu tadqiqotning kontseptsiyasiga muvofiq kasbiy rivojlanish tizimidagi bir qator muhim vazifalarni belgilab beradi.

- rahbarning ijtimoiy dunyoqarashlarini chuqurlashtirish va kengaytirish (pedagogik fanining metodologiyasi, boshqaruv asoslari to'g'risidagi bilimlarni tizimlashtirish, zamonaviy jamiyatdagi maktabning ijtimoiy rolini tushunish, rahbarlik kasbining ta'lim tizimidagi ijtimoiy ahamiyati, maktab va jamiyat o'rtasidagi munosabatlar, umuman zamonaviy muammolarga, «o'qituvchi va oila», «ta'lim oluvchi va ijtimoiy muhit» va boshqa muammolarga ijtimoiy qarashning dunyoqarashini kengaytirish);

- ilmiy tashkil etilishi, iqtisodiyot, huquq, ta'lim sotsiologiyasi, kattalar psixologiyasi, boshqaruv psixologiyasi, pedagogik va boshqaruv etikasi, estetikasi va boshqalar);

- rahbarlik kasbining asosini tashkil etadigan fanlararo nazariy bilimlarni yangilash, modernizatsiya qilish va chuqurlashtirish; pedagogik va boshqaruv tajribasidagi so'nggi yutuqlarni o'rganish;

- so'nggi ilmiy yutuqlar va ilg'or tajriba asosida umumiy pedagogik va boshqaruv ko'nikmalarini takomillashtirish;

- rahbarning kasbiy muhim shaxsiy fazilatlarini rivojlantirish: o'z-o'zini anglash, kasbiy va umumiy madaniy sohalarida qadriyatlarga moyillik, moslashuvchan boshqaruv tafakkuri, kasbiy faoliyatning ijodiy yo'nalishi va boshqalar.

- rahbarning kurs ta'limi davomida ma'lum funktsiyalar bajariladi. Ular orasida, E.P. Tonkonogayaning fikri alohida ahamiyatga ega:

- rahbarning kasbiy bilimlari va amaliy ko'nikmalarining holati tashxisini o'z ichiga olgan diagnostik;

- diagnostika natijasida aniqlangan, mutaxassislarning asosiy kasbiy tayyorgarligidagi kamchiliklarni bartaraf etish, malaka oshirishning ushbu bosqichi boshida shakllangan nazariy bilimlari va amaliy tajribalariga tuzatish kiritishdan iborat kompensatsiyalovchi;

- ta'limni modernizatsiya qilish bilan bog'liq innovatsion;

- rivojlanayotgan, kasbiy muhim shaxsiy xususiyatlarni rivojlantirishni ko'zda tutuvchi: pedagogik hodisalarga moslashuvchan boshqaruv tafakkuri, analitik qobiliyat, ijodiy salohiyat, tadqiq qilish yondashuvi va boshqalar;

- prognostik (modellashtiruvchi), rahbarning boshqariladigan ob'ektni pedagogik hodisalar va jarayonlarni rivojlantirish tendentsiyalarini bashorat qilishga, ta'lim muassasasini va unda sodir bo'layotgan jarayonlarni rivojlantirish uchun ilg'or konstruktiv modellarni ishlab chiqishga, qo'llaniladigan boshqaruv qarorlarining oqibatlarini bashorat qilishga tayyorligini shakllantirishga qaratilgan.

Malaka oshirish jarayonida o'quv muassasasi rahbarining kasbiy kompetentlikni shakllantirish muammosiga bag'ishlangan nazariy izlanishlar tahlili kurslarda o'qitishning nazariy-uslubiy asosini tashkil etuvchi bir qator uslubiy yondashuvlarni aniqlashga imkon berdi. Bu - tizimli, professiografik kompetentli, shaxsiy-faoliyatli, refleksiv yondashuvlardir.

Yuqorida ta'kidlab o'tkanimizdek, Oliy pedagogik ta'lim Davlat ta'limi standartining tahlili shuni ko'rsatdiki, ta'lim sifatini boshqarish va maktabgacha ta'lim tashkilotining bo'lajak rahbarining kvalilogik kompetentligini shakllantirish masalalari unda yetarli darajada aks ettirilgan emas. Shu sababli, oliy o'quv yurtidan keyingi ta'lim muassasalari maktabgacha ta'lim tashkiloti rahbarining kvalilogik kompetentligini shakllantirishda alohida rol o'ynaydi.

Foydalanidgan adabiyotlar

1. А.А.Вербицкий Активное обучение в высшей школе: контекстный подход: метод, пособие / А.А. Вербицкий. - М.: Высш, шк., 1996.
2. Сафонова, О.А. Технология управления качеством образования в дошкольном учреждении / О.А. Сафонова. — Киров: Изд -во КИПК и ПРО, 2004.
3. Сафонова, О.А. Управление качеством образования в дошкольном учреждении: монография / О.А. Сафонова. - Н. Новгород: Гуманитарный центр, 2004.
4. Субетто А.И. Квалиметрия человека и образования: генезис, становление, развитие, проблемы и перспективы. М.: Изд-во ИЦПКПС, 2006.